

ניתוח תקשורת טורקית מקורבת לארדואן:

רקע:

בזמן האחרון עולה דיון נרחב לגבי התפקיד של טורקיה ביחס ליום שאחרי ברצועת עזה. טורקיה היא אחת ממדינות המוסלמיות הבודדות שמוכנות לשלוח כוחות כחלק מ"כוח השלום" ברצועת עזה. עם זאת, ישראל מתנגדת ואילו ממשל טראמפ הכניס את טורקיה לתוך מועצת השלום שתקבע את עתידה של רצועת עזה. לפי כך, המכון החליט לבדוק את השאלות הבאות בעזרת ניתוח עיתונות טורקית שמוזהה עם ארדואן.

העיתונים הנבחרים:

- Sabah¹ – בין העיתונים הגדולים והמובילים של טורקיה. העיתון נחשב "שופרו" של ארדואן ומפלגת הצדק והפיתוח של טורקיה. דוגמא לפרשנים הללו. דוגמא לפרשנים הללו:
 - הילאל קפלן – נחשבת עיתונאית בולטת ביותר שתומכת בארדואן ואף מונתה ע"י הנשיא כחברת דיקטורים עבור הטלוויזיה והרדיו הממלכתיים TRT. הילאל קפלן גם מצטרפת לנשיא ארדואן בביקוריו הרשמיים².
 - ד"ר בורהאוטין דוראן³ שכתב טורים בעיתון מונה לראש מערך התקשורת של הנשיא.
- Hurriyet⁴ - עיתון עם התפוצה הכי גדולה בטורקיה. בעבר היה עיתון ליברלי/חילוני, אך מאז 2018 עבר שינוי דרסטי, מאחר שנרכש ע"י תאגיד שמקורב לארדואן. עורך העיתון שמפרסם בו גם טורי דעה קבועים אחמט הקאן⁵ אף קיבל פרס מהנשיא כעורך מצטיין (בעבר גם נחשב מבקר חריף של ארדואן, אך שינה גישה).

מתודולוגיה:

איסוף הנתונים:

סך הכל נאספו 15 אלף טורי דעה משני העיתונים (13 אלף Sabah ו-2 אלף Hurriyet).

¹ Sabah Wikipedia:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Sabah_\(newspaper\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sabah_(newspaper))

² כתבה שבה טראמפ תוהה האם הילאל קפלן בטוחה שהיא עיתונאית?

<https://www.duvarenglish.com/diplomacy/2019/11/14/are-you-sure-youre-a-reporter-trump-asks-turkish-pro-government-journalist>

³ כתבה על מינוי דוראן לראש מערך הדוברות

<https://caspiantpost.com/regions/turkiye-appoints-new-communications-director>

⁴ Hurriyet Wikipedia:

<https://en.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCrriyet>

⁵ אחמט הקאן ויקיפדיה טורקית

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ahmet_Hakan

ניירות העמדה נאספו בעזרת Webscraping מ Python נאסף המידע הבא: ראשי כותרות, שם של הכותב, כתבה מלאה וקישור. בגלל המבנה של האתרים והקטגוריות השונות שהופיעו בהם (יש עיתונים בהם כל טורי הדעה/פרשנות מסווגים תחת קטגוריה אחת) היה צורך לסנן קטגוריות שונות כגון: ספורט, תרבות ועוד...

בעיתון Hurriyet היה ניתן להוריד רק ללפי פרשנים, לא היה ניתן להוריד לפי סדר הכרונולוגי של הפרסום. לפי כך, בעזרת Gemini נבחרו הכותבים המובילים והעדכניים של העיתון תוך כדי סינון פרשנים ישנים, פרשנים בנושא ספורט ותרבות.

חשוב לציין, על אף השוני בכמות הפרסומים בין Hurriyet ל Sabah, נבדק גם ההבדל בניתוחים של שני העיתונים ולא נמצא הבדל משמעותי, פרט לניתוח לגבי היחס לשבעה באוקטובר, אך גם כאן ההבדל לא היה שונה באופן מהותי.

אופן ניתוח:

- סינון כתבות בשפת המקור.
- תרגום מטורקית לאנגלית.
- ניתוח בעזרת ChatGPT API.

סינון כתבות בשפת המקור:

הכתבות סוננו באופן הבא (בשפת המקור בטורקית)

- ישראל (ישראל, ציוני, ציונות ועוד...) 3037 כתבות.
 - יהודי (יהודי, יהדות ועוד...) 471 כתבות.
 - חמאס (חמאס, גדוד עז א'דין אל קאסם, שמות של מנהיגי חמאס ועוד...) 747 כתבות.
 - שבעה באוקטובר (שבעה באוקטובר, "מבול אל אקצא", אירועי שבעה באוקטובר) 325 כתבות.
- הערה חשובה - כדי להימנע ממקרים בהם, הכתבות שהוכנסו לא קשורות לאירועי שבעה באוקטובר, קרי התקפת חמאס היה שימוש ב ChatGPT כדי לנתח את זה.

תרגום:

התרגום בוצע בעזרת ChatGPT4o. המטרה של התרגום באנגלית היא בשביל לקבל ניתוח מדויק יותר. השיטה הזאת נקראת "translate -test"⁶

שאלות לניתוח:

- מה היחס לישראל?
 - האם הטורי הדעה בעלי מאפיינים האנטישמיים? על סמך ההגדרות מבוססות IHRA.
 - מה היחס כלפי חמאס?
 - מה היחס כלפי שבעה באוקטובר
- כל הניתוחים בוצעו בעזרת ChatGPT3 מודל שהוא Reasoning. בכל ניתוח הפלט היה: ציון, הסבר וציטוט.

⁶ MEGA: Multilingual Evaluation of Generative AI:
<https://aclanthology.org/2023.emnlp-main.258.pdf>

, ע"י כך שלפני ביצוע המשימה מתרגמים את הטקסט לשפה בה המודל LLM במאמר מציג שיטה שמספרת ביצועים של שפה, ולאחר מכן מבצעים את המשימה.

הערה: זה הניתוח הראשון, שבו עשיתי הפרדה בין ההסבר לבין הציטוט המדויק.

תוצאות:

אנטישמיות:

40% מטורי הדעה שבהם הופיעו יהודים סווגו כאנטישמיים. להלן דוגמאות בולטות:

- "במאים אירופאיים ואמריקאים הפכו להיות כלי בידי לובי יהודי וארמני" עיתון Hurriyet.

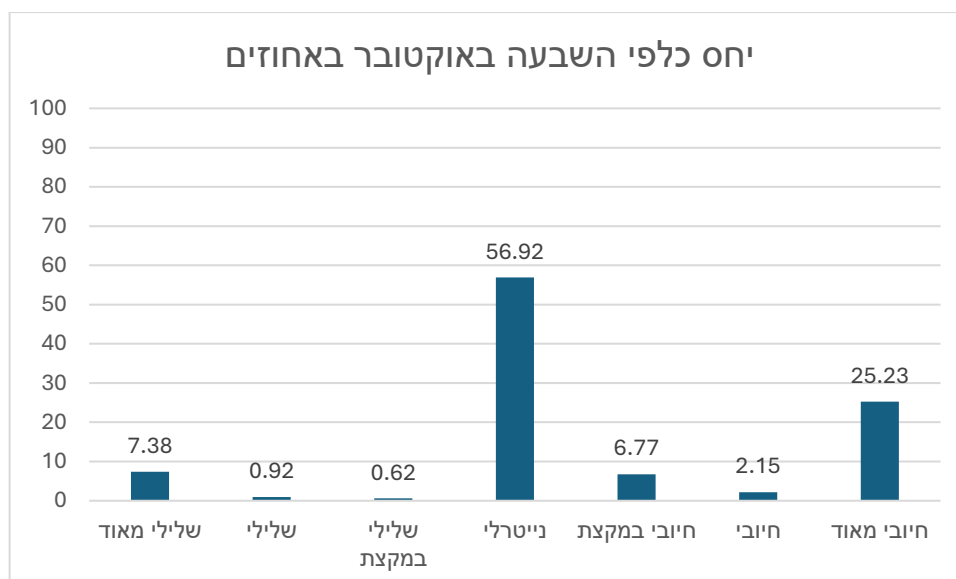
<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nedim-sener/karabagda-soykirim-arayan-mel-gibsongiller-gazzeye-baksin-42345047>

- מאמר שהכותרת שלו "העולם שאומר חכה דקה אחת, והעוצמה של ישראל הציונית וההון יהודי":
<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nedim-sener/one-minute-diyen-dunya-siyonist-israil-ve-yahudi-sermayesinin-gucu-42349898>
המאמר פורסם שבועיים אחרי שבעה באוקטובר. הכתבה היא שבח לארדואן, שבה הוא ביקש להשלים משפט בכנס עם שמעון פרס. כותב המאמר טוען שמילים אלו היו מכוונות כנגד כוח עצום שמגובה ע"י ההון היהודי הגלובלי ("Global Jewish Captial").
- מאמר מעיתון Sabah בו נכתב:
"עכשיו דם של החפים מפשע מוריד את המסווה, מתחתיו שוכנת המפלצת "כהנים ורבנים בחליפות".
אם תתעלם מזה פעם נוספת, האסון ידפק על ביתך.

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/babaoglu/2023/11/02/kiyamet>

- מאמר של Sabah (לדעתי מזעזע):
<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/melihaltinok/2023/11/03/sizce-ne-kadar-dogru>
המאמר מבקר בצורה חריפה את השימוש בנרטיב של השואה. והביקורת שרק אם מישהו יעז לערער על כך, הוא "יגמור בכלא או יהפוך להיות מת חי". כותב המאמר טוען "כמה מהסרטים על מלחמת עולם השנייה אתם מכירים שבהם הנושא הוא לא יהודים", "באזה תרחיש הטובים והרעים היו שונים?". הוא אומר "משום שאנחנו מדברים על מדינה שנבנתה בידי מי שתעשיית התרבות הרצחנית מציגה כמלאכים". כלומר, יש כאן רמז שהיהודים מוגנים מביקורת.

שבעה באוקטובר:

היחס לשבעה באוקטובר ברובו מוצג כנייטרלי ברובו בשני העיתונים, עם זאת Hurriyet יש יותר ביקורת כלפי השבעה באוקטובר ואילו Sabah יש יותר מאמרים עם יחס חיובי כלפי השבעה באוקטובר.

דוגמאות:

חיובי:

:Hurriyet

בכתבה שנכתבה ע"י עורך העיתון נאמר: "ההתקפה של חמאס את ניפצה לרסיסים את הטענה שביטחון ישראל בלתי חדיר. ישר לאחר מכן, הכתבה ממשיכה בתיאור התגובה הרצחנית של ישראל, כלפי אזרחים בעזה. אף על פי כן, העורך עדיין מציין שחמאס הפך ל"מיתוס ברחובות הפלסטינים". אין כאן אזכור או גינוי למעשי הטבח של חמאס בשבעה באוקטובר.

<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ahmet-hakan/hangisi-kazandi-israil-mi-hamas-mi-42367279>

:Sabah

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/bercan-tutar/2023/10/08/israilde-aksa-tufani-depremi>

"איך לוחמי לוחמי ההתנגדות של העם שידי ורגליו קשורות תחת מצור, שנשארו מורעבים וצמאים הצליחו להוציא התקפה כמו אפית/מיתולוגית". מדובר בכתבה שיצאה בשמונה באוקטובר והיא למעשה כתבה שמהללת את חמאס. שבעה באוקטובר כאן נקרא "מבול אל אקצא". בנוסף, ישראל מכונה כאן המשטר הציוני הכובש.

שלילי:

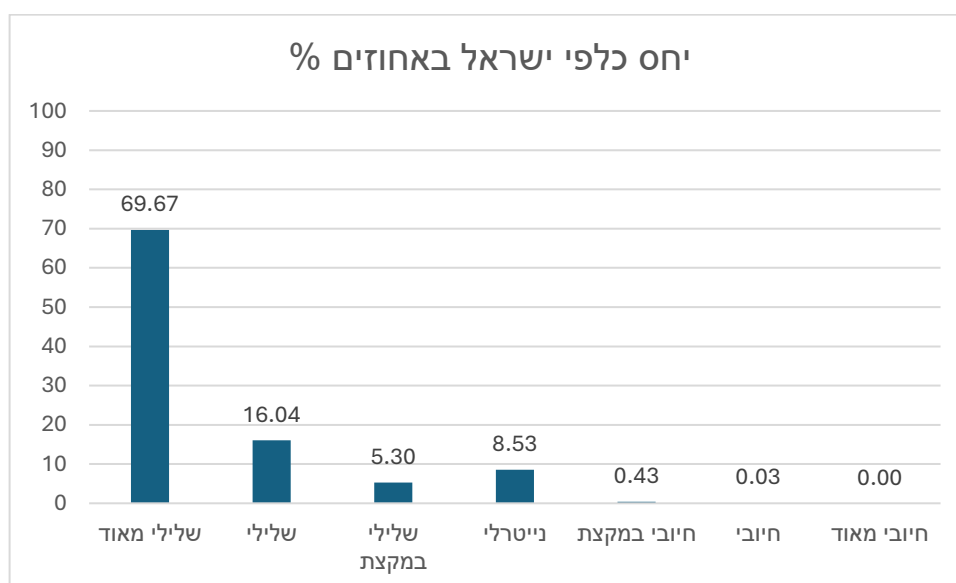
<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/perspektif/tugce-ersoy-ceylan/2024/09/07/israilde-ofke-ve-sok-iktidara-karsi-protestolar-ve-yukselen-milis-zihniyeti>

בכתבה של עיתון Sabah מתואר שהפעולה של חמאס בשבעה באוקטובר מציגה את החטיפה של אזרחים ישראלים. בנוסף, בכתבה הכותבת מדגישה כמה שהאירוע היה טראומטי עבור ישראל.

<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/abdulkadir-selvi/erdogandan-abd-ve-israile-kritik-mesajlar-42344512>

כותב המאמר מציג אמירה "עקרונית" של נשיא ארדואן שבו הוא גינה את הפגיעה של חמאס באזרחים. עם זאת, באותה הזדמנות הוא מזהיר בפני טבח באזרחים מצד ישראל.

ישראל:

היחס כלפי ישראל, ברובו שלילי מאוד. ישנם כתבות בודדות עם יחס חיובי. להלן דוגמאות:

עיתון Sabah:

▪ "הציונות והנאציזם משרתים את אותה מטרה":

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/salih-tuna/2024/06/12/ayni-amaca-hizmet-ediyorlar>

עיתון Hurriyet:

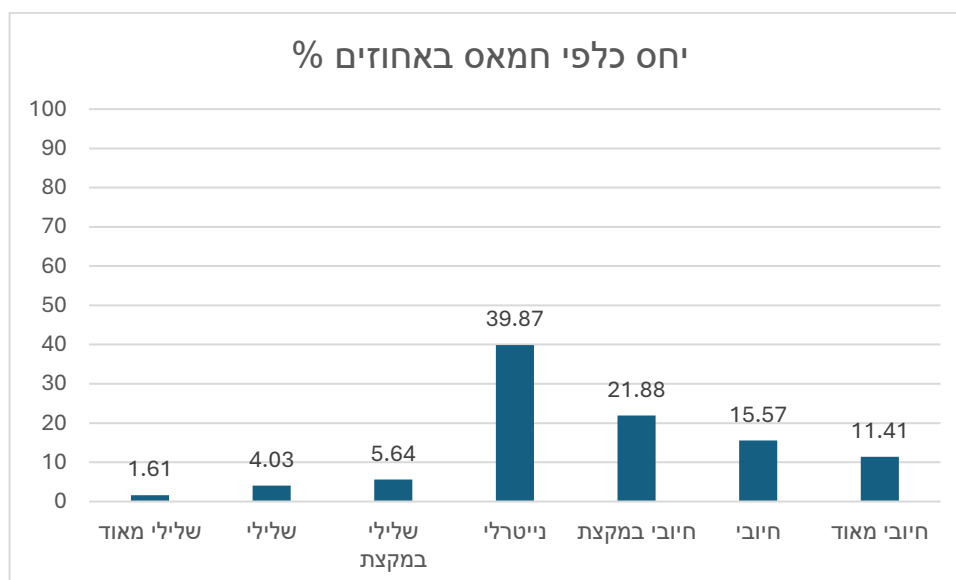
▪ ישראל מבצעת "טבח המוני":

<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sedat-ergin/2023te-turk-dis-politikasi-6-ana-yonelis-bati-icinde-kalip-ozerk-hareket-etmek-42389530>

דוגמא לבין הכתבות הבודדות שהיחס שם חיובי:

הציון החיובי החרג מגיע בגלל השבח לישראל על היכולת המודיעינית שהפגינה והתעלות משמעותית על פני האיראנים.

יחס כלפי חמאס:

היחס כלפי חמאס, מעורב ברובו. 40% מטורי הדעה נייטרליים, 49% חיוביים. כלומר, היחס ברובו הוא חיובי נייטרלי.

חיובי:

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/hilalkaplan/2025/01/22/gazze-ne-anlatiyor>

בכתבה הזאת, של הילאל קפלן משבחת את היחס הטוב כלפי ה"אסירים הישראלים" בשבי עזה. היא טוענת, שהתייחסו אליהם טוב ושהם חזרו מהשבי בדיוק באותו מצב כמו בשישה באוקטובר. היא טוענת שהישראלים המשוחררים הסתכלו על "פעילי חמאס" (בטקסט נכתב fighters) בהערכת כבוד ואף נתנו להם מתנות. מנגד, היא טוענת שדווקא "האסירים הפלסטינים עברו עינויים בכלא הישראלי ע"י טרוריסטים ישראלים".

<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/abdulkadir-selvi/haniye-suikastinda-kuskular-ve-soru-isaretleri-42497394>

הכתבה משבחת את מנהיג חמאס שחוסל ע"י ישראל. הוא מתואר כשהיד וכמי ש"נלחם למען השלום".

שליילי:

<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ahmet-hakan/katliamlar-arasinda-taraf-tutulur-mu-42344542>

עיתון Hurriyet, מה שמעניין שכאן עורך העיתון מבקר את חמאס בצורה חריפה. שחמאס לא חס על נשים וילדים. נכתב שחמאס, לא פעל לפי דיני המלחמה. הכתבה הזאת המטרה שלה להציג את ארדואן בתור מי שבאופן אוביקטיבי "הוגן" כלפי שני הצדדים חמאס וישראל.

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/perspektif/tugce-ersoy-ceylan/2024/09/07/israilde-ofke-ve-sok-iktidara-karsi-protestolar-ve-yukselen-milis-zihniyeti>

בכתבה של עיתון Sabah שכבר הבאתי קודם מתארת שחמאס חטף אזרחים ישראלים, ושיותר מאוחר שהם הוצאו להורג (ששת החטופים במנהרה). הערה מעניינת, הכתבה עצמה ביקורתית כלפי ישראל, אבל יחסית הביקורת מופנה יותר כלפי ההנהגה של ישראל.

סיכום ומסקנות:

להלן הממצאים המרכזיים שעולים מתוך הניתוח. העיתונות המיינסטרים שנבחנו משקפת אנטישמיות מובהקת בשני העיתונים (ראו דוגמאות), יחס עוין ביותר כלפי ישראל. לגבי היחס ושבעה באוקטובר התוצאות הרבה פחות מובהקות. כלפי אירועים שבעה באוקטובר היחס הוא ברובו נייטרלי. עם זאת, כן היה הבדל בין העיתונים השונים. העיתון Sabah נתן הרבה יותר במה לקולות שאוהדים את מה שקרה בשבעה באוקטובר, לעומת זאת Hurriyet שהיה יותר ביקורתי (חשוב לציין, שאצל שניהם הרוב הוא נייטרלי).

לגבי חמאס, היחס הוא חיובי נייטרלי ברובו. עם זאת, כן קיימים טורי דעה שבהם כן יש ביקורת כלפי חמאס ואף כלפי חמאס הופנו טענות שהרג אזרחים בלי הבחנה.

לסיכום,

על אף שטורקיה מקבלת תפקיד משמעותי שישפיע על עתיד רצועת עזה ועל ביטחון האזור, התקשורת שמזוהה עם השלטון מעבירה שסותרים את העובדה שטורקיה מוצגת כמדינה שאמורה להיות נייטרלית ומתווכת.

ניתן לומר שהיחס כלפי ישראל ויהודים עוין מאוד באופן גורף. בנוסף, ברוב המקרים אין אזכור לזוועות הטבח של השבעה באוקטובר, אלא יש ניסיון להציג את חמאס באור חיובי (הדוגמא עם היחס של "אדיבות" כלפי חטופים ישראלים). אף על פי כן, העיתונים נותנים במה מסוימת אף שגם היא מוגבלת לקולות שונים ביחס לחמאס ולאירועי שבעה באוקטובר.